

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 2. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, márczius 9.

Az új aera.

Három nap alatt, mióta elkezdette munkáját a képviselőház, többet dolgozott, mint — nem érve az obstructiót — a Bánffy kormány idejében hetek, néha hónapok alatt. De nem ez adja meg az új idők szellemét. Hiszen ez a gyorsaság természetes dolog egy részt azért, mert hiszen a félelmi obstructió alatt nagyon sok gyűlt össze, amit most pótolni kell, másrészt a hat heti béketárgyalások alatt eléggé elkészítették a most szönyegen levő javaslatok tárgyalását.

A szellem, mely e tárgyalásokat áthatja, adja meg az új aera characterét.

Maga az a tegnapi epizód, mely az intransigens liberálisok csufos vereségével végződött, ékesen jellemzi az új miniszterelnök irányát, szellemét. Bánffy idejében még a mentelmi ügyek szigorú pártkérdést képeztek — ékes bizonyosságul annak, hogy az igazságot is pártszempontból mérték. Tegnap Rakovszky mentelmi ügyének tárgyalásánál Széll szabad kezet engedett párthiveinek és ezt a szabadságot finom érzékkel dokumentálta oly módon, hogy sem ő, sem miniszterlátsai nem vettek részt a szavazásban.

Még jellemzőbb volt az új szellem nyilvánulása azon válaszbán, a melyet az új kormányelnök a hírhedt nemesócsai választás ügyében hozza, mint belügyminiszterhez intézett interpellációkra adott. Volt bátorsága hangsúlyozni, hogy ha visszaélések bizonyulnak be a tisztvi-

selőkre, szigorúan megtorolja azokat. Oly megnyugtató volt a válasz, hogy még az interpelláló képviselők is tudomásul vették azt.

Legfontosabb azonban az új kormányparti szellem nyilvánulása a közjogi téren. E tekintetben már programbeszédjében is teljes világossággal és határozottsággal kijelentette Deák Ferencz tanítványa, hogy a kiegyezést Deák Ferencz szellemében értelmezi és nem áll sem a Tisza-féle lemondás politikájának, sem az ifj. Andrassy Gyula-féle merev közjogi theoria szolgálatában.

Tegnap a kvóta ügyében széles közjogi tudással és precíz fejtette ki a kiegyezési törvény rendelkezéseit. Ma a kiegyezési provizorium tárgyalásánál férfias nyíltsággal tört lándzsát a közös vámterület mellett és férfias bátorsággal kijelentette, hogy e téren felveszi a harcot a közjogi alap ellenségeivel, de tisztelettel viseltetik ellenfelei véleménye iránt. A régi lenézésnek, megvetésnek, kicsinylésnek, vagy pláne az ellenfél kigunyolásának, üldözésének semmi nyoma beszédében.

Az ilyen harczost az ellenfél is méltán tiszteletben tartja és megbecsüli. És ilyen fegyverekkel, ilyen szellemmel ő is hasonlíthatatlanul több sikert fog elérni, áldásosabban fog működni hazája javára, mint szerencsétlen kezű, erőszakos természetű elődjei.

A függetlenségiek fuziója. Az *E-s* írja a következőket: Közöltük már, hogy a volt *Ugron*-féle függetlenségi és 48-as párt

tagjai egy értekezleten megállapodtak abban, hogy a *Kossuth* elnöklété alatti anyapárttal egyesülnek *Polónyi* Gézá kivéve, kinek belépése ellen a párt több tekintélyes tagjának súlyos aggodalma van. Azóta azonban sem az egyesülés meg nem történt, se a dolog előre nem haladt. Mint értesülünk, különböző természetű nehézségek merültek föl. Ezek egyike, hogy a volt *Ugron*-párt a delegációban részt akar venni, a mi meg az anyapárt sokszor kimondott határozatába ütközik. — A másik nehézség, hogy a volt *Ugron*-párt több tagja a pusztán közjogi kérdéseket kivéve, minden egyéb belpolitikai és egyházpolitikai kérdést nyílt kérdésnek óhajt tekinteni. Az is fölmerült, nem lenne-e czélszerű a volt nemzeti párt helyét erős közjogi zamatu programmal elfoglalni s egy középső pártot alakítani? — Végre arról is beszélnek, hogy az *Ugron*-törédék egyik tekintélyes tagja éppen nem óhajt az anyapártba belépni. Az *Ugron* törédék tagjai: *Holló Lajos*, *Okolicsányi László*, *Bartha Miklós*, *Falónyi Géza*, *Várossy Gyula*, *Szluha István*, *Szalay Károly*, *Visontai Soma* és *Sima Ferencz*. E két utóbbi azonban már külön állást foglalt el.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

B u d a p e s t, márczius 9.

Benyovszky és *Polezner* a gazdasági kiegyezéssel foglalkoztak, szorosán megmaradván az önálló vámterület kérdésénél.

Bartha Odön azonban tovább ment. Főleventette a kvóta kérdést. Nem az a kérdés — ugymond — hogy mennyivel emelik a kvótát? hanem emelik-e vagy sem? Mert mi függetlenségiek semmiféle kvótaemelésbe bele nem megyünk.

Élénk helyeslés kísérte szavait.

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

K A R E N.*

— Norvég eredetiből: Rítoók Emma. —

Volt egyszer egy leány a Krarup koresmában, a kit Karennek hívtak.

Egyedül ő szolgált fel, mert a koresmárosné csak ide s tova jött-ment és mindig a kulesait kereste. Pedig sokan jöttek a Krarup koresmába. — A környékbeli parasztok minden különösebb ok nélkül az ivóba gyűltek, mikor a hosszú őszi esteken sötétedni kezdett és kávé puncsot ittak Utasok és vándorlók is betértek, megkékült, szélből kifúj az azokkal, hogy valami melegét kapjanak, a mi tartsa bennük a lelket a legközelebbi koresmáig.

De Karen mindent elvészett maga is, bár nagyon lassan járt-kelt, mintha sohasem volna sietős dolga.

Kicsi és vékony volt, nagyon fiatal, mindig komoly és hallgatag, úgy hogy az utazó-ügynökök nem mulathatták vele. De komoly emberek, kik komoly szándékkal jöttek a koresmába és sokat afitak rá, hogy a kávé gyorsan és forrón szokásják fel, annál jobban dicsérték Karen-t. És mikor tálalásával a vendégek közé suhant, csodálatos ügyességgel kerülve ki a nehézkes daróc-alakokat, hogy

utat kapjon köztük, mindenki utána nézett, annyira bájos volt.

Karennek olyan nagy szürke szeméi voltak, melyek ha maguk elé néznek, akkor is mintha nagyon messze látnának; szemöldökei annyira ivesen hajlottak, mintha mindig csodálkoznék.

Azért idegenek azt hitték, hogy nem érti meg jól, a mit tőle kérnek. De nagyon is jól megértette és sohasem tévedett. Mindamellét volt valami különös benne, mintha a messze távolba nézne, vagy mintha hallgatóznék, mintha várna, mintha álmodnék.

A szél nyugatról jött a sik lapály felől. Sokáig csapkodta, hengerzette egymáson át a távoli tengeren a nehéz hullámokat. Habtól és tajtékától nedvesen vetette magát a tengerpartra. De a zátony magas fővonyében, a hajlós homoki nád között kiszáradt, poros lett és mire a Krarup koresmához ért, annyira elfáradt, hogy alig tudta felszakítani az istálló ajtaját.

De mégis csak behajította, teljes erejével betöltve a tázas szűrt, nekifeszült a konyhaajtónak, mely sűrű volt betéve, míg végre a nagy légyveréstől felnyit az istálló másik ajtaja is. Most már győzedelmesen üthette jéteket a nyugati szél. Eloltotta a gerendáról lefüggő kámpát, lekapta a szőlea kabáját és kirepítette a sötétbe, a terítőket a lovak fejére borította, egy fehér tyukot a keresztifaló egyenesen belepötyögtet a vederbe. Atyuk kiabált a szőlea farrakodt, a konyhában nagy

füst lett, a lovak nyugtalankodtak, aczél patkóikkal szikrákat verve a kövekből. Még a ruczák is hápogni kezdtek, a mint a jászol körül állva lesték, hogy a lehulló zabszemeket felkapkodhassák. Nindebbe belevegyült a szél pokoli zugása. Végre bejött egy pár ember az ivószobából, hátukkal betolták az ajtókat, mi alatt nagy agyagpipákból csak úgy repültek szét a szikrák.

Azután a szél lerohant a hangás sikságra, végigszivített a hosszú vizárkok felett és nekiment a postakocsinak vagy félmérőfölddel a koresma előtt.

— Ejnye, de nagyon siet, ha a Krarup koresmába akar érn! — dörmögött Anders, a postakocsi és ostorával végigvágott az izzadt lovakon.

Mert már legalább huszadszor bocsátotta le a postatiszt az ablakot, hogy megsürgesse a kocsiat. Első felszólalása csak barátságos meghívás volt a koresmába egy kávépuncsra, de azután mindig kevesebb lett a barátság és ha az ablak egy csattanással leereszkedett, csak néhány rövid megjegyzés hallott ki a kocsiáról és a lovakról, a mit Anders nem igen szivesen vett.

Ezalatt a szél egész a földhöz lapulva kusztott tovább és olyan hosszasan, fájdalmasan sóhajtozott a száraz hangafü között! Holdtölte volt, de az ég felhős, úgy, hogy csak valami kis fehér, ködös fény áradt szét az éjszakába.

A Krarup koresma mögött fűdött a sötét tölgyes, fekete tölgy-gyökérrel és mély, vesse-

* Mutatvány a Magyar Könyvtár 95-ik számából.

Szell Kálmán nyomban felállt és válaszolt a felszólalóknak. Előbb azoknak felelt, akik a közös vámterület ellen harcoltak.

— Én — ugymond — a vámszövetségnek igenis híve vagyok, mert ebben Magyarország érdekeit biztosítva látom és pedig nyugalmassabban biztosítva, mint ahogy elérjük az önálló vámterületre való ugrás okozta rázkódással.

A háromnegyed része — az új kormány-párt — morajló helyesléssel fogadta e kijelentést. Szell pedig folytatta.

— Polczner képviselő ur hadat izent nekem.

Benyovszky Sándor gr., aki csendesen ült helyén, felriadt a hadizenetre.

— Én nem, én nem üzentem háborút! — tiltakozott.

Viharos derűtség hullámozott át a házon. A jó békés Benyovszkytól bizony nem telik ez ki.

— Én a harcot elfogadom — füzte tovább Szell Kálmán — azzal a tisztelettel, melylyel az ügy és a nézetek iránt viseltetem.

Ez a kijelentése már az egész Házban tettsést aratott s áttért azután Bartha érveire.

*

A miniszteri székekben jelen vannak Szell Kálmán miniszterelnök, Darányi Ignác, Lukács László.

Harmincz képviselő sem volt együtt, a mikor Perczel Dezső elnök fél 11 órakor az ülést meguyította.

A jegyzőkönyv hitelesítése után az elnök bejelentette, hogy báró Festetics Arthur megválasztott képviselő erdőgazgatói állásáról lemondott.

A napirend előtt Lukács Gyula személyes kérdésben kért szót. Ugyanis tegnap az interpelláció közben Feszty Béla képviselő ő reá hivatkozott, hogy Nemes-Ócsán törvényesen ment végbe a választás. Ezzel szemben kénytelen megjegyezni, hogy a záróra előtt rendesen ment minden, de annak kitézése után megkezdődtek az erőszakoskodások.

Most folytatták a tegnapi vitát a

gazdasági provizóriumról.

Benyovszky Sándor gr. a külön vámterület hasznossága mellett szólott. Főképp azzal argumentált, hogy Magyarország mezőgazdasági ország lévén, csak áldozatok árán tarthat gazdasági szövetséget az iparos Ausztriával.

Polczner Jenő nem annyira gazdasági, mint inkább politikai szempontból foglalkozott a gazdasági kiegyezés kérdésével s felemlítette, hogy a Ház mostani bénultságának oka valóban az, hogy az előbbi kormány az 1898: I. t. cz. megalkotásánál félrevezette és rábírt a volt nemzeti pártot. Fejtegette, hogy a javaslatok nem lehet komolyan foglalkozni úgy, mintha az alkotmányos volna. A 67-iki törvény értelmében mi csak az alkotmányos Ausztriával köthetünk szövetséget.

Nem hiszi különben, hogy Ausztriával a megegyezés alkotmányos módon megköthető legyen. Kéri a javaslatok napirendről való levételét. Figyelniük kell arra, hogy ha Ausztriában az abszolútizmus üti fel fejét, az bennünket, akik az abszolútizmus Ausztriával nem tárgyalhatunk, elkészületlenül ne találjon. Ausztriában Reichsrath nélkül, alkotmányosság híján akarnák a kiegyezést megkötni. A törvény tiszta és világos. A 67-es törvények erre vonatkozó részeinek odaát nincs meg a kellő biztosítéka. A magyar ipart védi és a tudatlanságnak tudja be, hogy ebben az irányban a külföldi beözönlésnek eddig gátat nem vetettünk. Ausztria és Magyarország között csupán egy találkozási pont van az uralkodó személye, mindaddig amíg a dinasztia ki nem hal.

Ausztriát Magyarország segítette, állami adósságainak nagyrészét elvállalta a magyar és nagygyá tette. És mégis a monarchia sulypontja Magyarország.

Ez tény amit mindenki elismer és daczára annak, azt tapasztaltam, hogy minden törekvés oda irányul, hogy Magyarország gyengítessék.

A önálló vámterületben van az ország boldogulása és abban a kérdésben az ország is az önállóság mellett nyilatkozott meg. A magyar iparosok kivétel nélkül hívei az önálló vámterületnek, mert csak ezen az alapon vélik iparunkat a tökély legmagasabb fokára emelni.

Kossuth Ferencz határozati javaslatát fogadja el. (Éljenzés).

Öt perc szünet.

Szünet után

Bartha Ödön: Mámorban születettnek nevezi a mostani kormánypárt. A vitában felszólal, mert többen kérték rá. A régi javaslat el van látva indokolással, az új javaslat azonban nincs. Kéri a kormánytól, miért történt az. Hiszen általános szokás az, hogy a kormány minden javaslatát indokolással ellásson. Szükség lett volna az indokolásra már azért is, mert az új javaslat 5-ik szakasza egészen eltér a régi javaslatától. Rámutat két szakasz közötti különbségre. Az új javaslatból hiányzik a régi javaslatnak az a garantiája, hogy ez csak az alkotmányos Ausztriával leplethető életbe. A javas-

lat véglegesen rendezni akarja a vámszövetséget. A 67-es alapon véglegesen rendezni a vámszövetséget nem lehet. Mi is történt? Bánffy már több provizoriumot nem akart kötni. Most ugyanis a tábor támogatja az új provizoriumot benyújtó kormányt. Az új provizorium hiányos és vivmány helyett jogfeladást tartalmaz. A kormány most azt hirdeti, hogy az osztrák 14. §. alkotmányos. 1867-ben mikor a 14-ik szakaszt létrehozták Ausztriában, egy osztrák képviselő azt mondta a szakaszról, hogy szemfedele az alkotmányosságnak. Egy másik azonban azt állította, hogy nem szemfedele, hanem sirja. Mi most tudjuk, hogy mindkettőnek igaza volt. Nem lehet jó abból a javaslatból, melyet nálunk egy többség erőszakol a nemzetre, odaát pedig a 14. szakasz segítségével kötik meg Magyarország miniszterelnökétől felvilágosítást kérünk a kvóta kérdésére nézve. Kérünk határozott választ a miniszterelnöktől, hogy felemeli-e a kvótát? Megkérdézhető ez a szabadelvűpárt egyik oszlopos tagjától is; Horánszky Nándortól ha itt volna, hogy állja-e még szóval? (Felkiáltások: Allja!)

Végül kéri, melyik kiegyezési javaslatot fogja követni most a kormány, azt amelyiket tavasz előtt hirdettet, vagy amelyiket Horánszky Nándor képviselő? Nem fogadja el a javaslatot. (Helyeslés a szélsőbalon).

Szell Kálmán miniszterelnök: E törvényjavaslat keretébe nem illeszthető bele a gazdasági kiegyezés kérdése, azért nem nyilatkozik most a kiegyezés kérdéséről magáról. Nem fog kitérni a válasz elől s annak idején majd egész részletességgel fogja a kérdést megvilágítani. Ez a javaslat csak azt célozza, hogy a meglévő állapot fenntartassék. Nem habozik kijelenteni, hogy a közös vámterület híve s a kormány a vámszövetséget fenn akarja tartani. A vámszövetség az ország gazdasági érdekeinek megfelelő. Magyarországnak nem érdeke, hogy a vámszövetséget felbontsa. Arra fog törekedni tehát a kormány, hogy a kérdés véglegesen és állandóan rendeztessék. Az ország vitális érdeke, hogy ez a kérdés rendeztessék. Polczner képviselő ur mai felszólalásában megizente nekem a háborút.

Benyovszky Sándor gr.: Én nem üzentem meg. (Nagy derűsége bal és szélsőbaloldalon.)

Szell Kálmán miniszterelnök: A háború elől nem fog meghátrálni. Bartha Ödön képviselő urnak azt válaszolja, hogy a javaslatot csak azért nem látta el megokolással, mert oly normális a tárgya, hogy azt feleslegesnek tartotta. Nem volt ebben sem ügyetlenség, sem szándékosság. Visszautasítja azt a vádat, hogy a kormány elhomályosítani akarja a 67. XII. t. cz. rendelkezéseit. Erre javaslatot nem lehet

delmes árkaival. Az apró hangafücsömök közt egy helyen zöld fű verte fel magát, mintha ut volna; pedig nem ut volt, mert a fű épen egy turfaárok szélén nőtt, mely szárazabb volt, mint a többi, de mélyebb is.

És a fű között egészen ellapulva egy róka feküdt és leselkedett, mialatt a nyul könnyű lábbal futkározott ide s tova.

A róka könnyen kiszámíthatta, hogy a nyul nem tehet már nagy kerülőt buvóhelyétől ilyen késő este. Vigyázva dugta ki hegyes orrát, hogy áttekinthesse a helyzetet és mialatt a szél irányában tovább ocssont, hogy egy jó helyet keressen, a honnan megláthatja, hol fogja a nyul keringelését megszüntetni és megpihenni: önelégülten gondolta, hogy a rókák mégis csak mindig ravaszabbak lesznek s a nyulak mindig ostobábbak.

Bent a kocsimában szokatlan élénkség uralkodott, egy pár utazó ügynök nyulgerinczet rendelt s az asszonynak mindig kint kellett lenni a konyhában. Szerencsétlenségre éppen most jött ki az ügyvéd s a kocsimárossal akart beszélni, de az elment a városba árverésre s így az asszonynak kellett átvenni hosszú izenét és egy igen fontos levelet, mely már is megzavarta a fejét.

A kályha mellett egy idegen ember állt, olajos ruhában és egy üveg szódavizre várt. Két borkereskedő már háromszor kért cognacot a kávéhoz. A szolga üres lámpáját tartotta és egy hosszú sovány paraszt aggódalmas pillantásokkal követte Karen minden mozdulatát: 63 órét kellett neki vis zaadni pénzéből.

De Karen minden zavar, minden sietség nélkül járt-kelt. Csodálatos, hogy milyen pontosan számon tartott mindent. Nagy szeméi és csodálkozó szemöldei a szokottnál is várakozóbb kifejezést öltöttek; finom kis fejét nyugodtan, mereven tartotta, mintha mindez egy cseppet sem zavarná meg gondolataiban. Kék vászonruhája egy kicsit szűk volt s a gallér bevágódott a nyakánál, keskeny ránczot okozva a bőrön, épen a haja alatt.

— Milyen fehér bőrük van ezeknek a paraszt lányoknak — mondá az egyik halkereskedő; fiatal emberek voltak s műértőleg beszéltek a Karen szépségéről.

Az ablaknál álló férfi felnézett az órára és megszólalt: »Még jókor érkezik ma a postakocsi!»

Kint a kövecses udvarról behallatszott a kocsizörgés, az istálló ajtaja felnyílt, mire újra beszabadult a szél, kinyitogatta az ajtókat és lecsapta a füstöt.

Karen kishant a konyhába ugyanakkor, midőn az ivószoba ajtaján belépett a postatiszt és sok jó estét kívánt.

Magas, szép férfi volt, sötét szemű, fekete szakálu és rövid göndör haju. Gazdag dán egyenruhája pompás vörös posztóbból készült és széles vállgallérral volt díszítve. Az asztal felett függő kék olajlámpa szegényes világa előszeretettel látszott rávetődni a vörös szíre, mely annyira elütött a szürke és sötét árnyalatoktól itt az ivószoba belsejében. És a magas alak kis göndör fejével, széles gallérjával és hosszú vörös köpenyegével úgy ment át a szo-

bán, mint a szépség és pompa csodálatos megtestesülése.

Karen gyorsan bejött a konyhából tálcájával. Fejét lehajtotta, hogy arcát ne lehessen látni, míg egyik vendégtől a másikig sietett.

A nyulgerinczet a két halkereskedő elé tette, egy üveg szódavizet hozott az utazóügynököknek, a ki bent ült a belső szobában. Azután az aggódó parasztnak egy fagygyugyertyát nyomott a kezébe s mialatt újra kiosont a konyhába, odanyújtotta a 63 órét a kályha mellett álló idegennek.

A kocsimárossné egészen kétségbe volt esve; véletlenül ugyan megtalálta kulcsait, de most meg az ügyvéd levelét vesztette el.

A mellett az egész kocsma fel volt indulva, mert senki sem azt kapta, a mit kért s mindenki egymás szavába vágva kiabált. Az utazóügynök egy csengővel folytonosan csengett, a halkereskedők haragosan nevettek a nyulon, mely szétvetett lábakkal feküdt előtűk a tálon, az elkezeredett paraszt pedig a vállára ütött a kocsimárossné asszonynak a fagygyugyertyával és hangosan követelte a 63 órét. És ebben a reménytelen zavarban Karen nyomtalanul eltűnt.

Annars postakocsi a bakon ült, a szolga a kapunál állt s várta, hogy becsukhassa, a két utas türelmetlenül kezdett a kocsiban s a lovak toporzékoltak, mert nem valami mulatságos volt itt állani, mialatt a szél az istállóajtó nyílásán fűtött.

Végre előjött a postatiszt, a kire várták. Nagy köpenyét karjára vetve hozta s mikor a

hozni nyugodt lelkiismerettel, hogy ez valami titkos uton fel akarja a javakat adni. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Azt nem állította a javaslatról, hogy az vívmány.

A két javaslat közötti eltérést a változott viszonyok idézték elő, mert a kormánynak gondoskodni kellett arra az eshetőségre is, hogy ha alkotmányos uton nem lehet megkötni a vámszövetséget. Nem várta függetlenségi képviselőtől, hogy őt ezért megtámadja, mert a 67. XII. t.-cz. rendelkezéseit minden tekintetben fenn akarja tartani. (Zajos helyeslés a jobboldalon.)

Kossuth Fereucz határozati javaslatának mellőzésével elfogadásra ajánlja a javaslatot. (Zajos helyeslés és éljenzés a jobboldalon.)

Polónyi Géza: Vívmány nincs, mert fájdalom, Magyarországon vívmánynak kell tekinteni azt, ha az 1867. XII. t.-czikket megtudtuk védelmezni. Vívmány nincs, de nincsen elzárva. Az önálló vámterületet a harc nem hozta létre, de nem is ejtette el. Nyitva áll az ut s az önálló vámterület megszerzés elvét diadalra vihetjük. Azt követelem a kormánytól, mely a közös vámterület hive, hogy az önálló vámterületet létesítse. Ez volna a legnagyobb politikai siker.

Városi közgyűlés.

— I. nap. —

Élénk érdeklődés, általános figyelem között nyitotta meg tegnap délután **Beöthy** László főispán Nagyvárad város közgyűlését.

Észrevehető volt a hangulatról, hogy egyik vagy másik fontos tárgy hozta fel a város házára a városatyákat, amint kit melyik érdekelt különösebben.

A polgármesterj előterjesztéséből tudtuk meg, hogy a polgármester leróta a város diszpolgára gr. **Apponyi** György iránt a törvényhatóság kegyeletét s részvétiratot intézett gr. **Apponyi** Alberthez.

Alig hanzott el a polgármester jelentése megeredtek az interpellációk s már elmúlt 4 óra, mire a rendes tárgyakra került a sor.

Talán ez az interpelláció zuhany hűtötte le a törvényhatóság mameluk tagjainak a lelkesedését, hogy az új kormány kinevezése és Perczel volt rendőrminiszter és kiváló választásfőrendező távozása alkalmából egy üdvözlő vagy bucsuzó hang sem emelkedett. Némán hallgat-

ták, egy letűnt »szébb« kor feletti busongással a leiratokat.

Csupán Szokoly Tamás fejezte ki bizalmát, hogy ezután lesz: jog, igazság, törvény.

A temető kérdés ismét zajos jeleneteket hozott felszínre. A tanácsnak nagyon fájt a vereség, amelynél az utolsó csapást a miniszter adta. De hát ezt ellehetett volna kerülni, hisz van a város házában törvénykönyv.

A vereség után azonban megpróbálták még, hogy miként lehetne mégis helyre ütni a csorbát.

Dr. **Hoványi** Gyuláé az érdem, hogy ez nem sikerült.

És most itt a békének az ideje, elég volt a harcából. A törvényhatóság kimondotta akaratát, a tanácsnak ezt tisztelettel kell fogadni.

A vásárterek áthelyezése és a járda szabályrendelet elég vitára adtak okot, de végleges határozatot nem hoztak. Különösen az előbbi még sokszor megfordul a zöldasztalon.

A közgyűlés lefolyása a következő:

Dr. Baróthy Ákos, dr. Bozóky Alajos, Bozóky Béla, Gyöngyösi Lajos, Guttman József, dr. Grósz Albert, Hlatky Endre, dr. Hoványi Gyula, Mezey Mihály, Miskolczy Barnabás, Palotay László, Stark Gyula, Szokoly Tamás, Schöpflin Ágoston, dr. Várady Zsigmond, Beezkay Lajos, Bertsey György, ifj. Cser János, Czeglédi Jeremiás, Déry János, Ländler Ferencz, Mészáros József, Mihálovics János, Milibák József, dr. Radó Ignác, dr. Sarkadi Lajos, Sulyok István, Schütz Albert, Stern Hermann, Széles Lajos, dr. Vueskics Gyula, dr. Dési Géza, dr. Friedländer Sámuel, Gábel Jakab, dr. Kurländer Ede, dr. Moskovits József, Serényi Cusztáv, Terney Antal, Aufrecht Mór, Balogh Döme, dr. Déry Ferencz, Harmath Károly, Heringh Sándor, Janky József, dr. Kazay Kálmán, ifj. Kohn Sámuel, Kunz Gusztáv, Mandel Adolf, Mayr Sándor, Mihelly Adolf, Mihelly Pál, Molnár Lajos, dr. Munk Béla, Müller Salamon, Némethy Károly, Nyíry György, Papp György, Pekanovics Imre, Poyvár János, Rendes Vilmos, Rothman Jakab, Schenker Mihály, dr. Sonnenfeld Zsigmond, Száhlender Károly, Szüts Sámuel, Weinberger Jakab, dr. Bulyovszky József, Rác Mihály, Istvánffy István, Szüts Dezső, ifj. Rimler Károly, Komlóssy József, Bordé Ferencz, Darvassy Lajos, Dus László, Sztarill János, Busch Dávid, Hegedüs Géza, Jablonszky Emil, Ragány János, Nemes Jenő, Szüts István.

Beöthy László dr. főispán elnök megnyitja az ülést.

Istvánffy István aljegyző felolvassa a pol-

gármester havi jelentését, melyet már ismertettünk.

A jelentésből kiemeljük a következő érdekesebb adatokat: Az ex-lex ideje alatt 4262 frt 42 krral kevesebb adó folyt be mint a mult esztendő ugyanez időszakában. A vízműtelep munkálatait befejezték. A hivatali személyzetben változás történt, amennyiben a távozó **Kalmár** Lajos városi könyvvezető helyébe **Gesztesi** Ödön városi számtisztet nevezte ki a főispán, **A Gyalóky** Lajos halálával megüresedett bizottsági tagságokra **Busch Dávidot** (szinügyi), dr. **Dési Gézát** (jogügyi), **Mezey Mihályt** (Szacsavay-szobor) ajánlja a polgármester.

Apponyi György halála alkalmából ajánlja a tanács, hogy **Apponyi Albert** grófnak fejezze ki részvétét a város.

Interpellációk.

Mihelly Adolf a vigyázatlan hajtás következtében származó halálozás miatt szólal fel napirend előtt. Azt hiszi nincs szabályrendelet erre vonatkozólag. (Felkiáltások: Van!) Ajánlja, hogy úgy módosítsák a szabályrendeletet, hogy az utczakanyarulatnál, főbb közlekedési pontoknál szigorúan tiltsák be a sebeshajtást. Tekintettel a villamos vasut létesítésére is, kéri a főkapitányt, tegye a kérdést tanulmány tárgyává.

Déry János a központi villamos vasutról intéz kérdést a polgármesterhez. Már a szerződést jóvá is hagyták, még sincs róla szó a polgármester havi jelentésében.

Szokoly Tamás a város ügyei iránt nagyon érdeklődik, hallotta, hogy a városi fozasztási adónál olyan dolgokat követnek el, amiket nem lehet szólnélkül hagyni. Az elfoglalt állás parancsolja az illető tisztviselőnek, hogy kötelességét betartsa; azonban hogy akárki a szabályrendeletet maga vagy más hasznára fordítsa, ez képtelenség, lehetetlen (Igaz! Ugy van!) Pár forint elhallgatása miatt történt, hogy egyeseket ezekig megbírságotak. Tegnapelőtt egy bormérő 471 liter bort nem jelentett be. Erre ráment a fogyasztási hivatal, megkárosítottad a várost 39 forintig, egyezel vagy nem? Hajlandó volt persze az egyezsége, de mikor meghallotta, hogy **1330 forint** akarják büntetni, természetesen meghátrált. Nem hiszi, hogy a törvényhatóság ilyen jogtalan pénzt akarna látni a város pénztárában, ilyen Nagyvárad tekintélye nem tűr meg, hát még ha azt mondják a szerencsétlen bormérőnek: megsemmisítünk ha senkinek nem fizetsz. Fizetsz vagy meghalsz! (Zaj. Derültség) A szabályrendelet azt mondja 2—50 frtig terjedhet a büntetés. Kérde a polgármestert, van-e eme dologról tudomása, s ha van, összeegyeztethető-

kocsizoz lépett, bocsánatot kért a késedelemért. A lámpa arczába világított, nagyon melege lehet, a mit különben maga is bevallott egy mosoly kíséretében, mialatt felhuzta köpenyegét és felszállott a kocsi mellé.

A kapu felnyílt és a kocsi elrobogott. Anders lassan hajtott, most már nem volt sietős az utja. Néha-néha egy-egy oldalpillantást vetett a postatisztra, ki nyugodtan ült mellette, magában mosolyogva, mialatt a szél a haját összezibálta.

Anders kocsi is mosolygott a maga módja szerint, — kezdte érteni a dolgot.

A szél utánna rohant a kocsinak az utfordulóig, aztán újra a síkságra vette magát és olyan különösen sóhajtozott, jajgatott a száraz hangafü között. A róka buvóhelyén leselkedett. Minden rendben volt, a nyulnak nemsokára ide kellett visszatérnie.

Bent a korezmában Karen ezalatt újra elő került s a zavar csakhamar lecsillapodott. Az elkezeredett paraszt megszabadult a fagygyertyától s megkapta 63 óráját, a kereskedő-ügynök pedig a nyulgerincezt.

A korezmárosné egy kicsit panaszkodott, de nem szidta Karent. Ki is merete volna Karent bántani?

Halkan minden sietős nélkül ment ide s tova s a barátságos nyugalom, mely lépteit követni szokta, újra elterült a hangulatos, füstös ivószoba felett. A két halkereskedő, kik megittak egy pár pohár cognacot a kávéhoz, egészen el voltak ragadtatva tőle.

Karen kissé szivesebb volt, mint rendszeren-

egy félig rejtett mosoly ült ajkain és mikor egyszer fölemelte szeméit, a két férfi egészen átmelegedett tekintetétől.

De mikor Karen észrevette, hogy pillantásai követik őt, kiment az ivóból a másik szobába, ahol az ügynök ült és evett és a teáskanalakat kezdte törölgetni.

— Látta a postatisztet? — kérde az egyik utazó a másiktól.

— Nem csak egy pillantást vethettem rá, rögtön visszafordult, amint belépett — felelt a másik tele szájjal.

— Ördögös legény! Tanczoltam a lakodalmán.

— Ugy? Hát házas?

— Persze — Lemvigben lakik a felesége, két gyermekük is van. Az asszony az ulstrupi korezmáros leánya és én véletlenül épen a lakodalmán napján érkeztem oda. Hej, de vidám egy este volt! Képzeheti.

Karen leejtette a teáskanalakat és kiment. Nem hallotta, mit kiáltanak utána az ivószobából. A kerten át szobájába futott, becsukta az ajtót és félig eszméletlenül kezdte rendezni az ágat. Szeméi a sötétbe meredtek, fejét kezébe szoritotta és kínosan sóhajtott. — Nem értette... Nem értette...

De mikor hallotta, hogy a korezmárosné olyan panaszosan kiált utána: Kérem! — Kérem, Karen — akkor felugrott, kirohant a kerten át, ki, ki a ház mögött elterülő síkságra.

A fülhomályban a keskeny zöldfüesik végig kinyúzott a száraz hangafü között, mintha ott ut lenne, pedig veszedelmes volt utnak kép-

zeln, mert a fü épen a mély turfaárok szélén nőtt.

A nyul fel rezzent a füből, — egy nagy zuhanást hallott. Aztán nagy ugrásokban rohant tovább, majd felgömbült háttal összelapulva, majd csodálatos hosszan elnyulva futott át a füvek felett. A róka kidugta hegyes orrát és meglepetve nézett a nyul után. Nem hallotta a zuhanást, mert művészetének legravaszabb fogása szerint egy mély gödör alján volt elrejtőzve és mintán tudja, hogy semmi hibát nem ejtett, nem értette a nyulat. Sokáig állt ott fejét letartva, gerinczét leeresztve, míg lompos farkát elrejtették a füvek. Azon kezdett gondolkozni, hogy nem a nyulak lesznek-e okosabbak és a rókák ostobábbak mint régen.

Mintán a nyugati szél nagy darab földet bejárva északi szélle változott át, majd keletivé, még később déli szélle, utóljára mikor átjött a tengeren újra mint nyugati szél verte fel a parti zátony homokját és olyan különösen, hosszan jajgatott, sóhajtozott a száraz hangafü között.

De akkor már hiányzottak a Krarup-korezmából a csodálkozó szemek és a kék vászonruha, amely egy kicsit szük volt. A korezmárosné még többet és gyakrabban panaszkodott. Nem értette a dolgot, — nem értette azt senki — kivéve Anders postakocsist — és még valakit.

De ha öreg emberek igazán komoly, épületes tanácsot akarnak adni a fiatalságnak, szeretik így kezdeni:

»Volt egyszer egy lány a Krarup korezmában, akit Karenak hívtak.«

nek tartja-e az illető hivatalnok kötelességeivel, megegyeztetetők tartja-e a törvényhatóság és tisztikar tekintélyével és hogy kik mennyivel osztoznak ez összegeken (Zaj. Zugás.)

Kunz Gusztáv a posta-telefon központosítási ügyében interpellál. Minthogy a miniszter megtagadta az újavároson a központosítást, kérde milyen álláspontot foglal el a város most?

Bulyovszky József dr. válaszolt ezután az interpellációkra. A sebehajtás dolgában — ugymond — Rimler főkapitány fog felelni, a *közüti villamos* tekintetében jelentheti, hogy biztatást kapott a minisztertől miszerint májusra lejön az engedély. **Szokoly** interpellációjára az a válasza, hogy az új törvényfolytán a fogyasztási adónak csak egy része maradt a város kezében s utal szabályrendeletre, melyet annak idején a közgyűlés elfogadott eziránt. Az említett esetekről nincsen tudomása, ha időnkint ilyen mulasztásokat értésére hoznak, mindig utasítja a törvény hatályaira az illetékes közegeket. Oly körülményt eddig nem tudott a panaszokból megállapítani, mely kötelességévé tenné, hogy a tisztviselők ellen eljárjon. Feleliti, hogy a fogyasztási adó kezelésénél tényleg a legnagyobb szigorúsággal járnak el, de tekintettel van a város a küszöbön álló kártalanításra s a csempészeteknek elejét kell, hogy vegyék. A telefon központ ügyében tett interpellációra nem adhat érdemleges választ, mert felülről rendelet még nem érkezett.

Molnár Imre dr. személyes kérdés címén akar Szokoly Tamás interpellációjára reflektálni.

Elnök: Csak a közgyűlés engedelmével szólhat a bizottsági tag ur. (Halljuk! Halljuk!)

Molnár Imre dr.: Mint a hatóság által kiküldött ellenőrző bizottság elnöke alaptalannak jelenti ki Szokoly felhozott eseteit. A 471 liter bejelentetlen borra vonatkozólag elismeri, hogy a szigorú büntetés ellen a legnagyobb energiával tiltakozott, mint a város polgára. Az ő indítványára ment keresztül, hogy az illetőt az összeg négyeszereséig bírságozzák meg csupán.

Elnök kéri a törvényhatósági bizottság tagjait, hogy konkrét dolgokat lehetőleg ne tegyenek szóvá a közgyűlésen.

Szokoly Tamás: Azt kérdezte — ugymond — a polgármestertől, vajjon van-e a felemlített dolgokról tudomása, de a kérdésre adós maradt a válaszal. Azt kérdezte, hogy az összegből kik és hogyan osztozkodtak? Molnár Imre előterjesztése előtt meghajol, de tény az, hogy a szegény bormérő sok lőtás-futás után feljött a polgármesterhez és 600 forintot deponált. Igaz ez? — fordul a polgármester felé?

Elnök (csönget. Erélyes hangon.) Méltóztassék a tárgynál maradni (Zaj. Eláll! Halljuk!) és megmondani tudomásul veszi-e a választ vagy nem?

Szokoly Tamás nagy lármában folytatja: A 600 forint a polgármester kezében van, aki megígérte, hogy eljár a szegény ember dolgában. (Nagy zaj.)

Hlatky Endre: Hát ki az a szegény ember?

Szokoly Tamás: Reich Sándor, aki a Réten lakik. Egyébként a polgármester választ nem veszi tudomásul s kéri, hogy járjon el a dologban szigorúan. Molnár Imre dr. felvilágosítását köszöni. (Zaj.)

Bulyovszky József dr (Nagy zaj.) Igaz, hogy Reich volt nála s panaszkolta, hogy 1200 forintot akarják büntetni, igaz az is, hogy 600 forintot deponált. (Nagy zaj. Elnök csönget.) De az nem áll, hogy az ő kezébe tette a pénzt, csak kitanította afelett, hogy hova forduljon.

Bordó Ferenc személyes kérdésben szólal föl. Bántja az a hang amit Szokoly vele szemben is használt. Az adott esetre vonatkozólag jelenti, hogy a 7000 forint büntetést nagyszabású sörempészetért rótták ki. A 471 liter pedig 13 hektoliter voltaképpen s azért büntették szigorúan, mert többször csempészetten érték az illetőt. (Nagy zaj.)

Szokoly Tamás: Tekintetes törvényhatósági bizottság; (Zaj. Halljuk!)

Elnök (csönget) Csak személyes kérdésben szólalhat föl a bizottsági tag ur.

Szokoly Tamás: Kérem. Azt akarom mondani, hogy csak egyszer érték tettem a fogyasztási hivatal emberei Reichot.

(Élénk zajos derűtség.)

A válaszokat tudomásul vették.

A kormány üdvözlése.

Ezután a tárgysorozat első pontjára került a sor.

Rácz Mihály főjegyző felolvasta *Szell* Kálmán miniszterelnök és az új kormány ki-neveztetését. A tanács ajánlja, hogy az új kormányt a törvényhatóság feliratilag üdvözölje.

Szokoly Tamás annak a pártnak a nevében is, amelyhez tartozik, szintén hozzájárul a felirathoz, mert hiszi, hogy ez a kormány beváltja szavát s előtte a jog, törvény és igazság lesz.

Várady Zsigmond dr.: Benn volt a Magyarországon!

Szokoly Tamás: Magyarországon nem volt eddig törvény. (Nagy derűtség.)

Elnök: Tehát a közgyűlés elfogadta a tanács javaslatát.

Szokoly Tamás: De avval amit én mondtam. (Ugy van! Derűtség.)

Ezután felolvasták *Hegedüs* Sándor leiratát, melyben tudtul adja kereskedelmi miniszterré történt kinevezését. Majd felolvasták *Perczel* Dezső volt belügyminiszter bucsuzó iratát.

A közgyűlés mindkét leiratot tudomásul vette.

A központi temető ügye.

A központi temetőkről alkotott szabályrendeletből, *Palotay* László és többek felebevezése folytán a belügyminiszter tudvalevőleg törülte a 2. §-t, a mely akként szólott, hogy a köztemetőn kívül a felekezetek más temetőt nem állíthatnak fel s egyben utasította a várost, hogy ekként változtassa meg a szabályrendeletet.

A városi tanács azonban olyan javaslattal ment a közgyűlés elé, hogy a felekezetek nyilatkozzanak, óhajtanak-e a központi temető keretén belül részükre temető helyett kihasíttatni, mert a város minden tekintet nélkül a felekezetekre, csak köztemetőt rendez be. Majd aztán a felekezetek részére kihasítandó területekhez képest fog megállapítani a föld és a berendezés, bekerítésért fizetendő összeg.

A kérdésben először dr. **Hoványi** Gyula szólalt fel. Felemlítette, hogy a szabályrendelet mennyi harc után jött létre, úgy, hogy csak a 2. §, mely sérelmes, maradt benne. Ez ellenkezett a törvénnyel s ezért a kormány a felebevezésnek igazságot adott. Mikor erről értesült, azt hitte, hogy a tanács a 2. §. kihagyásával egészben elfogadja és életbelépteti a szabályrendeletet. De mint a mostani előterjesztésből kitűnik, nem ezt teszi, hanem a régi harcot elől akarja kezdeni. Tisztán csak köztemetőről akar szabályrendeletet csinálni; szóval a megegyezést keresztül huzza. Ha akarja aztán a felekezet, megválthatja a kihasított területet. A telekért és a kerítésért fizessen. Kimutatja a régi és az új szabályrendelet között a különbséget.

Dr. **Friedländer** Sámuel: Csak pénz kérdés.

Dr. **Hoványi** Gyula: Megkülönbözteti az állami és a felekezeti jogot. Tudja, hogy adót szedni az állam joga; bérálni csak a püspöknek van joga. Van egy, ahol az állam és az egyház érdeke találkozik. Ilyen a temető. Ez igen kényes kérdés, nagy vigyázatot igényel. — A jóváhagyásra felküldött szabályrendelet jó volt, csak egy §-a volt sérelmes, hogy ne lehessen minden felekezetnek külön temetője. Ha csak ez a 2. §. marad ki, helyes. Mikor ennek a bevételét ellenezték, a jövőre gondoltak, azt védtek, hogy jövőben a felekezetek joga épen maradjon. — Nem helyesli az előterjesztett határozati javaslatot, mert a törvény nem parancsolja a felekezeteknek a temető nyitását, csak jogot ad arra. Szép szavakban kél a vallásszabadság védelmére s indítványozza, hogy a szabályrendeletből csak a

miniszter által törölt 2. §. hagyassék ki, a többi szakasz maradjon változatlanul. (Eljenzés)

Komlóssy József a tanács javaslatát pártolja s annak előnyeit sorolta fel.

Dr. **Friedländer** Sámuel korainak tartja a vitát. Hivatkozik Hoványi szavaira s kifejti, hogy sem elvi sem financiaiális differenciát nem lát kérdésben, csak számművelet dolga az egész. A plénumban nem lehet szabályrendeletet kodifikálni. Adják vissza az ügyet a tanácsnak a szabályrendelet módosítása végett. (Helyeslés.)

Várady Zsigmond dr. arra kéri a közgyűlést, hogy ne gondoljon vallási egyoldalúságra. A vitát egyébiránt is korainak tartja s elfogadja a tanács javaslatát, mert azt az álláspontot, amelyet a tanács vitat, korrektnek tartja.

Hoványi Gyula dr.: Az eredeti javaslatban keresztül nyargaltak a vallás-szabadság elvén. Sikerült azt megváltoztatni. Azt tudja, ha a felekezetek bármelyikét veszi is tekintetbe, hogy a legkevesebben vannak azok akik egyik felekezethez sem tartoznak. Ezek számára kell a köztemető. A központi temetőre keresztül vitték, hogy a felekezetek számarányához képest jelöljék ki a területet. És most milyen javaslatot adnak. Pézért akarják adni a felekezeteknek, holott addig azt mondták: minden felekezet az én édes gyermekem, készítem közpénzből részükre a temetőt. (Zaj.) Vitatni lehet, de az régi álláspont, hogy felekezet nélkül készítsenek temetőt. Akik az igazi szabadelvűséget akarják, fogadják el a szabályrendeletet a 2. §. nélkül. (Helyeslés.)

Sulyok István beszéde elején jelzi, hogy magáévá teszi a Hoványi indítványát s kéri annak elfogadását. Hogy a felekezeteknek szabadságuk van temető berendezésére, ez nem hozza magával azt, hogy ezt az álláspontot eldobja magától. Tiszteletben kell tartani a polgárok békéjét. Vannak felekezeti szempontok, de ezeket most nem akarja felemlíteni, hanem kéri a 2. szakasz kihagyásával a szabályrendeletet elfogadni. (Helyeslés.)

Szokoly Tamás a mellett szól, hogy a felekezeteknek ingyen adják a területet.

Vueskies Gyula dr. szintén dr. Hoványi indítványát pártolja. A 2. §. azért lett megfelebbezve, hogy másutt is legyen temetője a felekezeteknek. A közönség érzékeny a temető dolgában. A temetéseknél nem a rövidebb utat választják, hanem a főbb utcákat.

A közgyűlés többsége a tanács javaslatát mellőzte s dr. Hoványi Gyula indítványát fogadta el.

*

A tisztí főügyész vagy helyettese által magán felekkel szemben felszámítható díjakra vonatkozó szabályrendeletet módosítás végett a miniszter visszaküldvén, a tanács a módosítást eszközölte.

Elfogadták.

Dr. **Hoványi** Gyula indítványozta, hogy a sorrend megváltoztatásával a járdákról szóló szabályrendeletet vegyék tárgyalás alá.

A közgyűlés azt nem fogadta el.

A Léderer és Kálmán féle szeszgyár r. t. által tett alapítványok ügyében a miniszter leiratát tudomásul vették.

A gör. káptalannak, valamint Maniea Kosztának köztér átengedési ügyét a jövő gyűlésre tűzték ki.

A vásártér ügye.

Nagy érdeklődéssel várták a tanács előterjesztését az állatvásárok összpontosítása érdekében.

Komlóssy József gazd. tanácsnok készített és olvasta fel a nagy gonddal összeállított tanácsai jelentést.

Részletesen fejtegeti a jelentés mindkét módosítást: akár a Kommandáns rétre összpontosítják az összes állatvásárt, akár ha a mostani ló és baromvásár mellé helyezik a sertésvá-

sárt. Pénzügyi, forgalmi tekintetből ellenzi a Kommandáns rétre leendő összpontosítását, mert ez elviselhetetlen terhet róna a városra.

Végül a javaslat a következőkben összpontosult:

1. a sertésvásár helyeztessék ki a mostani ló- és baromvásár mellé;
2. ez idő szerint csak a szükséghez képest rendeztessék be ott a sertésvásár;
3. az aklokban elhelyezett sertésekért rendszer napokon darabonként és naponként 3 kr., a nagyvásárok alkalmával annak egész tartamára darabonként 12 kr. szedessék;
4. a tanács a vásártér létesítésére a tárgyalásokat tartsa meg s erről tegyen előterjesztést.

5. a tanács burkoltassa ki a tért;

6. írjon fel a közgyűlés a miniszterhez, hogy a sertésvásárnak az eddigi helyen tarthatására ez évi szeptemberig adjon engedélyt.

Első sorban **Kunz Gusztáv** szólalt fel, ki-lemez éve, hogy a kamara megindította a mozgalmat s a kamara memorándumot dolgozott ki a vásároknak a Kommandáns réten leendő összpontosítására. A tanács azóta nem tett semmit. Iparosaink pedig panaszkodnak. A tanács mindezekre mit sem ad, mert nem akarja a közönség érdekét és óhaját keresztülvinni.

Elnöklő főispán: Szóljon a bizottsági tag ur jó indulattal a tanácsról.

Kunz Gusztáv: Különösnek találja, hogy a javaslat szerint a Kommandáns-réten a sertésvásár berendezése 68 ezer frtba kerül, amíg a baromvásár mellett 10 ezert számítanak. Majd fejtegeti, hogy Nagyváradon csak a ló- és baromvásár fejlődésére számíthatunk s ezeket leginkább Szőlős felől hajtják be. Végül, mivel a javaslatot most nem tudják megbírálni, egy hónapra vegyék le a napirendről s nyomassák ki szétosztás és tanulmányozás végett.

Elnöklő főispán az indítvány folytán kéri, hogy első sorban csak a halasztáshoz szóljanak.

Némethy Károly nagy zajban kezdett beszélni, természetesen a Kommandáns-rét mellett. Nagyvárad iparosai és kereskedőinek az szerinte létkérdés s mivel csak ezek számítanak, a többiek csak successorok, más döntést nem is tart lehetőségre. Indítványozza, hogy adják ki a javaslatot a pénzügyi és gazdasági bizottságoknak s a tanácskozássra hívják meg az ipartestületet is.

Mihelty Adolf hozzájárul a Némethy Károly indítványához, de a keresk. kamarával is közöljék a javaslatot s az tegye meg rá észrevételeit. -- A minisztert pedig kérjék fel, hogy a jövő májusig adjon a sertésvásár rendezésére haladékot.

Dr. Sarkadi Lajos: A kamarához nem kéi áttenni a javaslatot, mert az már egyszer nyilatkozott.

Gábel Jakab szükségesnek tartja a kamara újabb meghallgatását s a javaslat kinyomását is helyesli.

A vita befejeztetvén, szavazásra került az ügy.

A többség a javaslat kinyomását elrendelte s azt a pénz és gazdasági bizottság az ipartestület részvétele mellett fogja tárgyalni.

A miniszterhez felírnak, hogy májusig a mostani sertésvásártér használatát engedje meg.

A kamara véleményét nem kéri ki.

A járda-szabályrendelet.

Komlóssy József gazd. tanácsos ezután a járdák építéséről készített szabályrendelet-tervezetet terjesztette elő.

Leglényegesebb s az eddigőtől eltérő benne, hogy ezután a járdák egész díját a háztulajdonosok fizetik, 10 évi részletben, vagy ha a készítés díját egyszerre akarják lefizetni, 25 százalék leengedésben részesülnek.

Dr. Hoványi Gyula ezt nem helyesli, mert a járdát az egész közönség élvezi. Az az igazság, hogy a járdákat a közköltőből készítessék. Az ellenvetés gyakori, hogy akkor sohasem lesz járda, mert a közköltő emelés bejós dolog. Rátér arra, hogy a házak után 72 ezer frt a közköltő, a kereseti-, föld- és tőkekamatadók után pedig 52 ezer frt. Ha csak a háztulajdonosok fedezik a járdaköltséget, akkor a kereseti és más adók megszabadulnak a járda költségtől. Ez nem igazságos. A 2-ik ellenvetés az, hogy ha a járda 30 évig tart, a költsön 50

évig, míg törlesztve lesz, megmarad. Egy kis számítás tesz. Ma a közköltő 1 százaléka Nagyváradon 3500 frt. 10 évvel ezelőtt 2100 frt volt, ami mutatja a fejlődést. A következő 10 évben is lehet számítani a fejlődésre.

Szokoly Tamás: A tanács akkor is megmarad! (Derültség.)

Dr. Hoványi Gyula: 30 év alatt, a fejlődés folytán le lesz törlesztve a költsön. Arra nézve, hogy mit csináljanak azokkal, akik már fizettek a járdákért, módozatot kell kitalálni. Különben kevés van, aki fizetett a járdákért, mert régebben a város pénztára készített. Felhossa továbbá, hogy pl. mint a Göndöcs-féle kert, hol egy kisház van, a hosszú telek folytán rengeteg összeget fizetnének járdáért s kis fronttal bíró nagy értékű házak elenyésző csekélységet. -- Lehetne akként is meg oldani a kérdést, hogy a város csak körözkő burkolatot készített s ha a háztulajdonosok mást óhajtanak, fizetik a különbözetet. Így 2% közköltő emelés elég volna. -- Nem helyesli, hogy az uttestet is kikövezzék mindenütt és pedig a csatornázás miatt. Az ember előbbre való, mint az igavonó állat. Ha van népszerű adó akkor ez a költő felemelés lehet, amelylyel a járdákat kiépítjük. Ebből látja a nép, hogy a város szívéen viseli az érdekeiket. (Helyeslés.)

Kunz Gusztáv: Az összes járdák rögtön kiépítéséért 400,00 frtos adót nem vehet a város a nyakába. (Zaj.) Hoványitól eltérőleg ő az iparosokra fekteti a főszűlyt.

Hoványi Gyula dr.: Gondoltam. (Derültség.)

Kunz: Az igavonók a forgalom eszközei. Ő 6 százalékos adóemelést nem akar a lakosságra róni, amely teher 50 évig nyomná. A háztulajdonosokat nem látja megterhelve, saját tapasztalatából tudja, hogy azok a bőrt lenyúznák a lakóknak.

Indítványozza, hogy a részletekbe most ne menjenek bele, hanem újra dolgozzák át, elvileg azonban mondják ki, hogy a pótdadó emelését e célra nem akarják.

Molnár Imre dr. tévedésnek tartja, ha azt gondolják, hogy a közköltő emelése könnyebbség a háztulajdonosokra. Az igazság az volna, hogy a gazdagok fizessenek a szegényekért. Van azonban több olyan kis uteza, mely még a legolcsóbb kövezést sem érdemli meg. Ilyen pl. Kiskut-utczának Kargerén alóli része, a Fácán-utca stb., hol hosszú területen alig 2-3 ház van. Itt jó a kavicsolás is. Ha a háztulajdonos viseli a járda költség 75 százalékát, átjárók s más ezimen még mindig marad a városra vagy 40 százalék a költségből. Hivatkozik a legtöbb városra, hol egészen a háztulajdonos fizeti a járdaépítés költségét. Nagyváradon is csak ugy lesz eredmény elérve, ha a háztulajdonosok terhére megy a járdaköltség.

Bertsey György hibáztatja a tanácsot, hogy míg a regále megváltás összege megvolt, derűre-borura nagyban épített. Ez a gőzerővel való haladás káros.

Beczky Lajos a háztulajdonosok megterhelését ellen szól. Adják vissza a szab. rendeletet tanulmányozás végett.

Hlatky Endre megjegyzéseket tesz Bertsey beszédére, a mely tájékoztatlanságból eredhetett. Ő sem akarja a várost egyszerre megterhelni. Az új szabályzatban csak annyi az új, hogy nem $\frac{1}{3}$, hanem $\frac{2}{3}$ terhet ró a háztulajdonosra. Ez keli is, ha haladni akarunk, más városok is csakugy haladnak. Nem fogadja el Hoványi indítványát. Arra nem látja elkergetnek az időt, hogy mikor nagy dolgok előtt állunk, emeljük a járdákért a közköltőt. Elfogadja a szabályrendeletet.

Szokoly Tamás a régi szabályrendeletet jónak tartja. A mostanit tanulmányozzák egy hónapig.

Mihelty Adolf szeretné, hogy a város 50-60 százalékot viselne a költségekből s ezt a pénzügyi bizottság állapítsa meg. Különben is sok hiánya van a szab. rendeletnek s ezért adják vissza egy hónapra.

A vita befejeztetvén, a közgyűlés a szabályrendeletet általánosságban elfogadta. Adolgozás végett azonban visszaadták a tanácsnak.

Az idő előre haladván, elnöklő főispán fél hét órakor a gyűlést berekesztette s a hátralevő ügyeket ma délután tárgyalják.

UJDONSÁGOK.

TAJÉKOZTATO.

Márczius 11. Nemzeti Szövetség igazgatóság ülése d. 5 ó. az iparkamara helyiségében.
Márczius 19. A hegyközség közgyűlése a városházán d. e. 11 órakor.

* **Uj regényközleményünk.** * *Tiltott utakon* czimet visel **Landor Henriknek**, a híres tibeti utazónak könyve, melyet a mult évben adott ki díszes kiállításban a lipcsei **Brockhaus** czég. Az előző évben *tiltott utakon* járt **Landor**, a fiatal mérnök és festő, a nyári évadban a titokzatos *Tibetben*, hova tiltva van a belépés minden európai ember számára. **Landor** volt az első, ki e tilalmat áthágta és elég bátor volt a Himalaya-Brahmaputra fensikjain lakó elzárkózott tibetieket megnézni, mely bátor vállalkozását majdnem életével fizette meg. Kevés ember állott ki annyi szenvedést és viszontagságot mint ő. Utazásait és kalandjait érdekesítően írja le. Nehéz küzdelmek után sikerült 30 emberből álló kíséretével a Himalaya hegyláncot megmásznia havon és jegen keresztül. Tibetben az éhhalál fenyegeti őt és kíséretét, kétségbeesett kísérői meg akarják ölni. Ennek daczára előnyomul Tibetben, hogy ezen állam titkait megismerje és fölfedezze. Tudósításai, melyet könyvében ezen érdekes népről és kincsvágyó durva urairól, életükről és üzelmeikről, vallásukról és babonás szokásaikról és műveltségükről stb. közöl, valóban nagy értékűek. A lámák és katonák végre csel útján elfogják őt és két hü szolgáját, kik még megmaradtak a harminczből, kik utközben el-elhagyogatták őt, nem bírva ki a fáradalmakat. A lámák kezei közt a legborzasztóbb kínzásokot kellett kiállania s a haláltól csak egy szerencsés véletlen mentette meg. Az egész munkát nem közölhetvén, közöljük belőle a 35-42 fejezeteket, mely a legérdekesítőbb rész, mert itt van leírva elfogatósa, szenvedése és megmenekülése. Ezen új regényközleményünket ajánljuk olvasóink becses figyelmébe. A mű német nyelven jelent meg *»Auf verbotenen Wegen«* von **Henry S. Landor** czimmal, diszkötésben ára 8 frt, megrendelhető **F. A Brockhaus** czégnél **Lipcsében**, vagy a könyvkereskedők útján.

* **Nemzeti Szövetség ülése.** A nagyvárad Nemzeti Szövetség igazgatóságának tagjait tisztelettel meghívja a folyó hó 11-én, szombaton délután 5 órakor, a kereskedelmi- és iparkamara helyiségében tartandó igazgatósági ülésre. Nagyvárad, 1899. márczius 9-én. **Dr. Bulgyovszky József** elnök.

* **A diákok nagy napjai.** Közeledik a husvét s vele együtt a nagy gimnázistáknak, a nyolczadbelieknek a nehéz napjai. Most már napok sőt hetek óta szó sincs másról, mint a maturáról. A nyolczadbelieknek az osztályvizsgái már május hatodikán megkezdődnek s ezeknek befejezése után nyomban még május 14-14-én megkezdődik az írásbeli része az érettségnek. A tervezet szerint a szóbeli érettség a gimnáziumban az idén igen korán lesz, s noha még nincs megállapítva az ideje, úgy hirdlik, hogy június első hetében lesz.

* **A szabadelvűpárt gyűlése.** A nagyvárad szabadelvűpárt szombaton délután 4 órakor ülést tart **Hlatky Endre** elnöklete alatt. A gyűlés egyik tárgya márczius 15-ének megünneplése lesz, mely az előző évek szokásaihoz képest valószínűleg másképp fog megtartatni.

* **Elhányják az utból.** A Külvároson Fecske-utca a 20. számú házzal ugy el van zárva, hogy pl. egy tüzvész esetén a szükséges véd-eszközökkel sem lehetne megközelíteni. Ez vezette a tanácsot arra, hogy az utban levő rozoga kis házat kisajátítás útján megvegye.

* **Az ex-lex megszűnt.** Hiába lármáztunk mi újságírók, hiába obstruált a parlamentben az ellenzék s hiába porolta Bánffy hátát az ex-lex miatt, arra mégis kedvesen emlékezik vissza

a polgárság nagy része, mint az újabb idők arnykorára, amikor nem kellett adót fizetni s nem kellett rettegni a végrehajtóktól, hogy kihuzzák a szegény ember fejét a párnát. Az ex-lex most már véget ér, az alkotmányon esett lyukat kifoldozták úgy a parlament megihlette a béke angyala s megszavazták az indennitit a képviselőházban, holnap megszavazzák a főrendiházban s talán vasárnap szentesíti a király és a jövő héten beüt a törvényes állapot. Sokat, nagyon sokat jelent ez a szavazás és sokan felsóhajtának a hallatára: bár csak száz évig ne történt volna meg. A pénzügyminiszter első dolga most már az, hogy felszaladt az irodájába s felfüggesztette az adók behajtásáról kiadott legutolsó rendeletét úgy, hogy a végrehajtókat ráuszítja az adóhátralékos közönségre, exekválják gyorsan az adót, mert üres az államkincstár. Es a fiánczoknál gyorsan készítik az intést, ráküldik az eddig nyugodtan pihenő adófizető nyakára, hogy 8 nap alatt fizessen, mert megütik a háza előtt a dobát. És sietnek az emberek az adóhivatalba, hol újabb meglepetés vár rájuk. Az országgyűlés a nyakukra szóta a késedelmi kamatot is február hó 15-től járólagnak. Talán ez a büntetés, amiért a törvény szavaihoz ragaszkodva, eddig nem fizettek adót. Különben sokan megvigasztalódnak, hiszen a magyar ember ezelőtt is sok késedelmi kamatot fizetett. — És a fiánczok a törvényszék pertárában is erősen dolgoznak. Keresik a beadványokat, melyekre az ex-lex alatt nem ragasztottak bélyeget. És akkor még csak meg sem lehetett leletezni. Majd kipótolják utólag, talán meg is négyeszerzik az eddigi bélyegilletéket. Egyszóval visszatérünk a régi kerékvágásba, visszatérnek a régi rossz idők, amikor ismét a végrehajtó és fiáncz lesz az ur. Még is csak — minden büne daczára — jobb volt az ex-lex. Jobb, jobb...

* **A Szent Imre kör matinéja.** A Szent Imre önképző egyesület márczius hó 12-én, vasárnap délelőtt 11 órakor a budapesti Katholikus Kör dísztermében (Molnár-utca 11.) *matiné*t tart.

Műsor:

1. Cavatine. Joachim Raff, hegedűn előadja: Drozdik Jenő, zongorán kíséri: Bubicz Jenő.
2. Elnöki megnyitó. Tartja: Szöllősy Ferencz elnök.
3. Ábránd. Székely Imre. Zongorán előadja: Gyarmathy Miklós.
4. Költemények. Irta és felolvassa: Szöllősy Ferencz.
5. Rákóczy Rodostón. Ábrányi K., Várady Antal, szavalja: Rózsa Lajos, zongorán kíséri: Gyarmathy Miklós.
6. Ariadne. Elbeszélés. Irta és felolvassa: Helvey Lajos.
7. a) Réverie. Vieuxtemps b) Les fileuses. Hubay, hegedűn előadja: Bender Ottó.

* **Katonaság a szent gyakorlatokon.** Gróf Majláth Gusztáv püspök megkeresése következtében az erdélyrészi hadtestparancsnokság elrendelte, hogy a Kolozsvárt most folyó nagybőlti szent gyakorlatokon az ott állomásozó katonaságnak r. kath. hitfelekezetű tagjai részt vegyenek. E célból a püspök intézkedésére Mesnay István gyulafehérvári tábortestvezető keddén, szerdán és csütörtökön reggel végzendő szent gyakorlatokon vesz részt.

* **Csajthay Ferencz állapota.** A párbajban magsebesült Csajthay Ferencz állapota annyira javult, hogy a paciens tegnap is, ma is rövid időre elhagyhatta az ágyát. A golyót e napokban el fogják távolíthatni az orvosok. Csajthay mindamelllett még vagy két hetig kénytelen lesz a kórházban maradni.

* **Új Styria kerékpár Nagyváradon.** Tegnap délután nagy feltűnést keltett egy kétszemélyes kerékpár, a melyet egy ember hajtott, míg a másik mintha egy karos székbe ülne, kényelmesen olvasott újságot és szivarozott. E különös kerékpárt óriási közönség nézte. Sport körökben azt hiszik, hogy ez elmés találmánynak nagy jövője lesz. Így bárki, ha egyáltalán nem is tud byeiklizni, ezen gépen kényelmesen huzathatja magát. Puch János ismert kerékpárgyáros ez elmés találmány mestere, külföldön is nagy érdeklődéssel fogadták az új gépet, s csak-

hamar láthatjuk a szelid férjeket, a mint bájos feleségükkel vágtatnak végig az utcákon, vagy kedves vőm izzadtan lihegve vonszolja szekerén a drága anyóást.

* **Elhunyt tanító.** A nagyváradai községi tanítói kar egyik régi, érdemes tagjának elhunytáról részvétel értesülünk. Több mint négy évtizeden át szolgált Klein Illés a közoktatásügyet szorgalommal. Pár év előtt lépett nyugalmába. Tegnap hunyt el a kiváló paedagogus s temetése ma, pénteken lesz a nagy-magyar-utcai gyászszáztól. Béke poraira!

* **140 forint története.** Gróf Pongrácz Vilmosné tegnap Nagykútára utazott s amikor felszált volna a vonatra észre vette, hogy a zsebéből tárczája, melyben 140 frt volt el tűnt. A tárczát azonnal keresni kezdték, de hiába. A rendőrség nyomozza, hogy vajjon lopási eset főrogo-e fenn, vagy pedig a tárcza elveszett-e?

* **Hurokra került.** Tegnap délután Gy. J. tüzér tisztt lakására besurrant egy Herr Ferencz nevű aradi illetőségű helynöküli pinczér, aki az ott talált ezüst zsebórát és lánczot zsebre vágva, megakart szökni. A tisztt szolgálja Biró Gyula azonban észrevette a lopást, utána futott a pinczérnek, elfogta s a legközelebbi rendőrnek átadta.

* **Piczulásbanda.** A minap éjszaka a Kert-utca végén posztoló rendőr utasítva lett, hogy két esetleg három egyént a kik esomaggal hönök alatt Weisz Ignác ottani bodegáshoz bértenek fojja el. Eme mistikusrendeletnek a meséje az, hogy előtte való napon Szakáll Mihály szürszabó szalámit kínált eladásra a bodegásnak az éjjeli órákban ígérte azt elhozni. Weisz bodegás azonban értesítette e megállapodásról a rendőrséget. Hát egyszer csak meg is érkeznek fél 12 óra tájban a bodegáshoz nem is ketten, de hárman: Szakáll Mihály szürszabó, Vihácz János faczér pinczér és Koprís Péter hentes legény Pontelli szalámi gyárosnál. Koprís Péter kint maradt s a sarki rendőr azonnal le tartóztatta, később pedig a másik kettőt is. Mint utóbb kiderült, Koprís Péter 7 vaskos szalámi rudat lopott Pontelli üzletéből s a piczulás banda azon akart túladni pár piczuláért.

EGYESÜLETEK.

A Kath. Legényegylet alapszabályai jóváhagyva. A városunkban mult évi decz. 4. megalakult Kath. Legényegylet alapszabályait még decz. 17-én felterjesztette dr. *Bulyovszky* József polgármester a belügyminiszteriumhoz megerősítés végett. A jóváhagyás mindezeideig késett, talán a kabinetválság miatt. A 40 nap elmúltával megkezdette ugyan ideiglenesen működését az egyesület, mely a Jankyházban helyiséget is bérelt, de a végleges szabályszerű megalakulást e miatt nem tarthatta meg. Tegnap immár leérkezett a városhoz a miniszteri megerősítés is. Most már a bibornok jóváhagyása és az elnök kinevezése után misem fog utjában állani a végleges megalakulásnak s az egyesület megkezdheti áldásos működését.

REGÉNY-CSARNOK.

TILTOTT UTAKON.

Landor Henrik utazásai és kalandjai Tibetben. 1

Fordította: B. Gy.

Az elfogatás.

Az éjjelen át többször hallottam bizonyos zörejt s bár gyakran kimentem sátramból, hogy a hivataln vendégek után nézzek, soha sem láttam senkit sem. Minthogy pedig ezen zörejt az egész éjjel mindig hallottam, hozzászoktam és nem tulajdonítottam neki valami különös fontosságot.

Reggel jött Ando két vagy három tibetivel, hogy számunkra élleim szer két és lovakat vásároljon és míg én két szolgálommal együtt a

szükségesek bevásárlásával voltam elfoglalva, azalatt nagy csapat falubeli jött ki hozzánk, Némelyek gyapjút, mások zsákot hoztak liszttel és tsambával, ismét mások szép lovakat vezettek elő. Miután annyi éllelmi szert és egyéb szükségletet szereztünk be, amennyi nekünk két hónapra is elég, hozzáfogtunk a paripák kiválasztásához.

Természetesen én és két szolgálom szívből örvendtünk váratlan szerencsénk fölött, mely minket most ért, hogy oly sok szenvedés és nélkülözés után végre mindenben bővelkedhünk ami után csak vágyódtunk. A tibetiek oly barátságosak voltak velünk v ló érintkezésükben és oly vidámaknak látszottak, hogy árulásra nem is gondoltam. Tschanden Sing és Man Sing mint elsőrangú sportemberek, mikor megtudták, hogy hátsólovat fognak kapni, talboldogok lettek és egyik lovat a másik után próbálták, meg hogy a legjobbakat válasszathassák ki. És amint Tschanden Sing már kiválasztott egy szép példányt a saját használatára, odahívott engem, hogy próbáljam meg a lovat és alkudjak meg reá, mielőtt kifizetném.

Semmi rosszat sem sejtve mentem oda és mivel a tibetiekről álnokságot föl nem tételeztem, a lovakat pedig vállamon fegyvert cipelve kellemetlen lett volna próbálgatni, tehát fegyvertelenül mentem a kérdéses helyre, mely mintegy 100 méternyire volt sátramtól, hol a kipróbálandó lovat, mely nyugtalanul kapált lábával, kantárszárnál fogva tartották. A benschülöttek kísérték; minthogy azonban ez minden országban így szokott lenni nyilvános lóvételnél, nem volt előttem feltűnő. Mintha előttem volna most is Tschanden Singnek örömtől sugárzó arca, mikor látta hogy felültem a lóra és választását helybenhagytam, mialatt a hátam mögött levő sokaság is, amint az ilyen alkalmakkor rendszeren történik, tetszését nyilvánította és a ló kiváló tulajdonságait magasztalá.

Éppen leszálltam, hogy a ló mellét és izmait vizsgáltam, midőn hirtelen több ember megragadott hátulról és nyakamat, lábaimat fogva arczczal a földre vetettek. Küzdöttem teljes erőmefeszítéssel ellenük, míg végre sikerült gyáva támadóimat lerázni magamról és újra lábra álltam; de azonnal mások rohantak rám s körülbelül 30 ember vett körül, kik minden oldalról megragadtak, fejemet, karjaimat és lábaimat megmarkolták és teljes erejükből szorítva tartották. Bár gyenge voltam és háromszor is földre vetettek, mégis mind a háromszor lábra tudtam állani. Valahányszor ki tudtam szabadítani kezemet vagy lábamat markaikkól, mindanyiszor ököllel, lábbal, fejjel és fogakkal oly hévvel és erővel küzdöttem ellenök, jobbra, balra, mindenfelé oly ütlegeket mértem reájok, hogy csakhamar harczképtelnekké lettek. Féltékenységük, tekintetbe véve hogy oly sokan voltak, valóban leirhatatlan és hogy husz perczig is fenn tudtam magamat tartani ellenökben, az bizonyára nem testi erőmdicsősége, mert hiszen (már alig volt valami erő testemben. Rubázatom a küzdelemben rongyokká tépődött.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Apponyi a szabadelvű klubban.

Budapest, márczius 9. (Saj. tud. táv.) Apponyi Albert gróf ígéréte szerint edesatyja halálával járó családi ügyeinek elintézése után ma este megjelent a Dorottya-utcai *Lloyd klubban*, hol meleg rokonszenves ovációban részesítették. A képviselők s különösen régi párthívei, kik a klubban összegyűltek, lelkes éljenzéssel fogadták a gróft, s odasereglettek köréje. Apponyi gróf szíves beszélgetésbe eredt barátaival, kik egyuttal részvétüket is kifejezték atyja halála alkalmából. Szöllő Kálmán miniszterelnök többek előtt kijelentette, hogy rendkívül örül Apponyi lelkes fogadtatásán.

Budapest, márcz. 9. (Saj. tud. táv.) A »Budapesti Hírlap« írja gróf Apponyi

liberté fogadtatásáról: Amint belépett a klubba, azonnal a klub heységbe törtek ki a képviselők. A terem sarkából előre törekedett Beöthy Algron a belényesi választó kerület képviselője, Apponyi Albert elé állt s így szóló nevetve:

— Mi a Tisza-klikk is éljennel fogadunk.

A klubban éppen jelen volt több főispán is, kik Széll Kálmánnal tisztelegtek. A főispánok sorából Apponyi Albert grófhhoz lépett Almássy Géza, a jászberényi főispán s bocsánatot kért a gróftól azokért, amiket ellene tett.

— Meg akarok vezekelni, — mondta — beadtam lemondásomat.

A gróf sokáig szívesen beszélgetett még barátjaival.

Széll mandátuma.

Szombathely, márczius 9. Vasvármegye központi választmánya ma ülést tartott Károlyi Antal alispán elnöke alatt és a szent-gotthardi képviselőválasztás határnapját márczius 23-ára tűzte ki. Választási elnöknek kiküldték Bezzerdj István főjegyzőt, küldöttségi elnöknek Varga Gábort, helyettes elnököknek Weidlich Lajost és Molnár Endrét, választási jegyzőknél Schmidt Györgyöt és Cseley Józsefet, helyettes jegyzőknél Reisl Gyulát és Molnár Gyulát. (Magy. Táv. Ir.)

Thun gróf miniszterelnök Prágában.

Prága, márczius 9. Thun gróf miniszterelnök ma reggel 7 órakor ide érkezett. (Magy. Táv. Ir.)

A Hentzi-szobor eltávolítása.

Budapest, márcz. 9. (Saj. tud. táv.) A tanács utasította ma az első kerületi előljárást, hogy a Hentzi-szobor eltávolítására adja meg az engedélyt. A szállítás erős rendőri fedezet mellett fog megförténni, bár ezzel — szinte előre látható — aligha akadályozhatják majd meg a tüntetést.

Főispánok Széll Kálmánnal.

Budapest, márcz. 9. (Saját tud. táv.) A főispánok ma nagy számban keresték fel Széll Kálmán miniszterelnököt, hogy új méltóságában üdvözöljék. A miniszterelnök szívesen fogadta a főispánokat, s többek közt így válaszolt gratulációjukra: — Amit én hirdetek nagyban, tegyék azt önök kicsiben. *Jog, törvény és igazság* — ez vezérelje önöket minden tetteikben.

A szilágy-somlyói mandátum.

Budapest, márcz. 9. (Saj. tud. táv.) Bánffy br. főudvarmesterré történt kinevezése folytán megüresedett mandátumra a szilágy-somlyói ellenzék *Ugron Gábort* kiáltotta ki képviselőjelöltül. Ugron táviratban tudatta velük, hogy a *jelölést elfogadja*.

A belga királyné betegsége.

Brüsszel, márczius 9. A »Patriote« című napilap némely lapok jelentéseivel szemben a leghatározottabban jelenti, hogy jó forrásból merített értesülés szerint Mária Henriette királyné nem rákban ha-

nem bronchiális tüdőgyulladásban (bronchopneumonia) szenved. (Magy. Táv. Ir.)

Brüsszel, márczius 9. (Saj. tud. táv.) Daczára az udvar köréből kiszivárgó híreknek, melyek a királyné állapotának jobbra fordultáról szólnak, — a felséges asszony közeli környezete el van készülve a napok múlva biztosan bekövetkező katasztrófára. Az orvosok kijelentették, hogy a királyné legfeljebb néhány napig él.

Öngyilkos katonák.

Szeged, márcz. 9. (Saját tud. távirata.) Két katona öngyilkossága kelt ma a fővárosban rendkívüli szenzációt. Arany Tóth Mihály 46-ik ezredbeli közlegény őrmesterének kegyetlen bánásmódja miatt, Nagy Sándor őrmester pedig rábizott ujoncz pénzek elsikkasztása miatt agyonlőtték magukat. A brutális őrmester ellen, a ki Arany Tóth Mihály közvitét a halálba kergette, szigorú vizsgálatot indított a katonai parancsnokság.

A párisi nuncius betegsége.

Páris, márczius 9. A »Soleil« szerint monsignore Clary pápai nuncius állapota tegnap éjjel reménytelen volt. (Magy. Táv. Ir.)

Budapest, márcz. 9. (Saját tud. táv.) Párisból jelentik, hogy a pápai nuncius szívszélhűdésben ma reggel meghalt.

Öngyilkos táborigyelmez.

Budapest, márczius 9. (Saját tud. táv.) Gonda Lajos helvét hitvallású táborigyelmez ma a térparancsnokság épületében forgó pisztolyal agyonlőtte magát. Öngyilkosságának oka eddig ismeretlen.

Fordulat a Dreyfus-ügyben.

London, márczius 9. (Saj. tud. táv.) A »Daily Telegraph« szenzációs tudósítást közöl Dreyfus első kihallgatásáról. Mikor *Darics* felelőbírói bírósági elnök elé vezették örömpresve így kiáltott fel Dreyfus: »Csakhogy végre elmondhatok mindent.« A kihallgatás folyamán Dreyfus újabb dolgokat mondott el, melyekről azt mondják, hogy nem várt fordulatot fog az ügyben előidézni. Többek között két tisztet is megnevezett, mint részeseket a hazaárulásban. Az elnök azon kérdésére: meg van-e a bánásmóddal elégedve, azt felelte Dreyfus, hogy ő csak világosságot akar, más egyéb nem törődik.

A touloni merénylet.

Páris, márczius 9. A »Gaulois« touloni levelezője a touloni melinit-raktár öre ellen tegnap intézett merényletet gyereksínynek mondja. (Magy. Táv. Ir.)

Az olaszok Kinában.

Róma, márcz. 9. (Saját tud. táv.) Olaszország a szerencsétlenül végződött Abyssziniai vállalat után úgy látszik Kinában próbál szerencsét, hol már helyzete annyira előrehaladt, hogy a foglalása *fait accompli* lett. A Samnum öblöt tengerészeivel meg is rakatta s egy röktönzött váracstra lobogóját kitűztette.

Az angol hajóhad szaporítása.

London, márczius 9. A »Times« jelentése szerint az angol hajóhad 1899—

1900. évi költségvetési előirányzata körülbelül 3 millió fontnyi emelkedést mutat az előző évhez képest. A kormány közel 28 millió font megszavazását fogja kérni a parlamenttől. A jelenlegi tényleges létszámot 4000—5000 fővel akarják szaporítani, de az új hitel nagyobb részét hajók építésére szánták. (Magy. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

Méhecskék megrendszabályozása.

Dzirzon apó, a méhészet világhírű nagymestere, volt az, ki a méhek természetadta ősi szabadságát és kényuralmát, a méhészet terén korszakot alkotó feltalálásával — az *ingó szerkeszettel** — elkönfiskálta; a méheket az emberiség közjávána ezélszerű eszközeivé hódolatta s egyben a méhtartó gazdákat méhészekké vagy épen műméhészekké avanszírozta.

O előtte csak méh *tartásról* lehetett szó, amennyiben a méhek belélete és tevékenységi irányja megközelíthetetlen szentély volt, — de nem *méhész*, eszes tervező, szabad és okos ember gazda.

Dr. Dzirzon a méhész kezére játszotta a méhek egész oakonómiaját: lakását, ennek alakját és terjedelmét; a méhek építményének minőségét és mennyiségét; a költő fészkek és méztér alakját, helyét és terjedelmét; a méhek egész beléletét és tevékenységi irányát, miáltal az eszes ember előtt — a méhészet minél sikeresebb kihasználása végett — a tervezés végtelen kombinációi nyíltak meg.

Csak futólag mutatunk rá az ingó szerkezet alig elszámálható előnyei közül a legfőbbekre:

1. *Külön méztár.* Ez a méhek első megrendszabályozása. A méhek nyári időben az összes lépeket s a begyűjtött összes mézet (ha csak rendkívüli jó mézélés nincs) fiasításra fordítják. Külön méztár mellett csak a költőfészkekben fiasíthatnak, a méztárban pedig — hová az anya petezés végett felnem juthat — mézet gyűjtenek. Így kettős cél van elérve: a felesleges fiasítás korlátozása egyrészt, a tiszta fiasítás és himpor nélküli — méz nyérése másrészt.

2. A *fiasítás* tetszésszerű korlátozása vagy beszüntetése. Bárha maga a külön méztár bizonyos korlátokat vet a fiasítás terjedelmének, mégis annak még nagyobb korlátozása válik néha kívánatosná. Így pl. ahol gyenge őszi hordások vannak, ott a méhész a méhtörzseket teljes erejükben csak a főhordás pillanatáig tartja, hogy ezt minél jobban kihasználhassa, azontul a fiasítás erős korlátozása által vet végett a haszon nélküli sőt káros fiasításnak, mely mindég sok mézbe kerül, sokat is fogyaszt, de mivel jó mézgyűjtésre kilitás többé nincs — a veszteséget már be nem hozza.

3. A *lépítmény tetszésszerű megváltoztatása.* Ingó szerkezet mellett a méhek építését csak addig tűrjük, míg szép dolgozó lépeket készit; mihelyt herelépre akar átmenni kész dolgozó lépek beadása által egészítjük ki a költő irt, miáltal a herenevelésnek vágjuk be az utját. Tudvalevő pedig, mily feleslegben nevelnek a méhek heréket s ezek felnevelése s későbbi eltartása mennyi mézbe kerül, — minden haszon nélkül.

4. A *kész lépek értékesítése.* Egyik legnevezetesebb előnye az ingó szerkezetnek. Mert ezáltal — a főhordások tökéletes kihasználása következtében — a méztermelés maximumát érhetjük el. Bő mézélés esetén esodálatos rövid idő alatt tele hordják a méhek a kész lépeket mézrel; ha már most a felt lépeket elszedjük s helyükbe más üres lépeket helyezünk, ugy ezek is mielőbb meghordatnak szímmézzel, — miáltal a méhek az időtrábló építés alól felmentetnek, az üres lépek beadása által pedig nemcsak helyet nyernek a virágok édes nedveinek elraktározására, de szorgalmunk

* Abban áll az ingó szerkezet, hogy a méhek építménye — lépei — szétszedhetők, összerakhatók vagy bármiképp kombinálhatók.

is nagyban fokoztatik. A kész lépek pedig — mikből midőn tele vannak mézpergetőgép segítségével nyerjük a nézet — évek során át eltarthatók és ismét használhatók.

5. **Általában mindenféle munkát könnyű és biztos végrehajtása.** Így a betelelés, anyásítás, anyaeltvoltítás, műrajok készítése, a törzsek bármily irányu felsegélyezése, dolgozólépek építtetése, szűz lépszmézek előállítása, a méhek tevékenységének irányítása stb. mik ingatlan szerkezetű méhkasokban csak bajosan vagy éppen nem vihetők keresztül, — itt vajmi kényelmesen és biztosan hajthatók végre.

De vajjon nem lehet-e valami nyomás kifogást is felhozni az ingó szerkezet ellen.

Fel lehetne hozni azt, hogy a kaptárok sokkal drágábbak a parasztkasznál. Csak hogy hasonlíthatatlanul tartósabbak is; a rájuk fordított kiadás pedig rövidesen megtérül s azután bő kamatokat hoz. Lehet egyébiránt jutányos beszerzési források után is nézni, főleg pedig a méhészt maga is elhelyezheti azokat.

Azt is fel lehetne hozni, hogy több szerzőszám, segédeszköz kell az ily ménészethez. Ez is igaz. De a gyakorlati méhészt nagyon is el lehet — s el is van — a cizfrábnál-cizfrább méhészeti szerszámok nélkül s még a legszükségesebbek jó részét is házilag állíthatja elő.

Vagy azt is lehetne mondani, hogy sok időt rabol el a kaptárok méhészkedés. Ez azonban inkább csak a kezdő méhészekre áll. Sokkal több időt rabol el — és pedig egész haszontalan lesésével, hosszadalmas bizonytalan várakozásával és fáradságos fogdosásával — míg ingó szerkezetben tetszés szerint és szabadon készítjük a legjobb időben a műrajokat s helyezzük fáradság nélkül tetszés szerinti helyre.

Azonban mégis nagyon ajánlatos, mielőtt ily méhészkedéshez hozzá kezdenénk, egy tapasztalt méhészt tanácsát kikérni, ha vajjon vidékünk alkalmas-e a méhtenyésztésre s míg a kellő elméleti és gyakorlati ismeretek birtokába nem jutottunk — nagyobb befektetésektől óvokodva — csak *kicsiben* méhészkedni.

Mártonfalvi.

Felhívás selyemtenyésztésre. Az országos selyemtenyésztési hivatal megbízásából kérem fel a selyemtermeléssel e nyáron foglalkozni akaró családokat, hogy f. év márczius 17-ig termelő szándékukat csupán azért legyenek szivesek velem tudatni, hogy a kívánt hernyó mennyiséget részükre márczius 18-án kérhessem. A tenyésztési szándékozók gondosan keltett 4—5 napos hernyót kapnak 8—16 gramm petéből kelt csomókban (10—20 ezer hernyó) teljesen ingyen. Kapnak a tenyésztés költségei szerint jelzett hőmérőt 5 krért. A tenyésztés minden napjára, a hernyók növekedését mutató

képes leirást, melyet minden olvasni tudó termelő megért. A 8—16 gramm petéből, az etetés és gondozás szerint, három heti munkával 40 forintig terjedő összeg szerezhető. Nyolcz grammból kelt hernyó felneveléséhez három felnőtt fa lombja elégséges. A helybeli, sőt esetleg a vidéki termelőket a legszivesebben fogom tanítani a teendőkre. Ezek után annál melegebb buzgósággal kérem a termelni szándékozókat jelentkezésre, mert Biharmegye tekintetes törvényhatósága 50 frtot adott kezemhez a legbuzgóbb és a kapott hernyók aránya szerint legtöbb sikert elért termelők jutalmazására. Egy szolid szegény család a Ligeten (ingyen) termelő helyet, falevelet, esetleg lakást nyerhet. Nagyváradon, 1899 márczius 9. *Rátkay József.*

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Határidők.

Az irányzat szilárd

Buza márcziusra	10.41
Uj tengeri	4.57
Rozs öszre	7.90
Zab öszre	5.80
Tengeri augusztusra	—
Buza októberre	8.60

Az irányzat nyugodt

Oszt. hitel	370.78
Magyar hitel	397.—
Államvasut	362.1/2
Birodalmi márka	58.97

Értéktőzsde.

Budapest, márczius 9.

Az irányzat gyenge

Oszt. hitel	371.90
Magyar hitel	400.50
Államvasut	363.75
Rimamurányi	307.—
Magyar jelzalog	249.—
Salgótarjáni	636.—
Wagon-kölcsön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	1011.50
Déli vasut	78.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. márczius 9-án.

Magyar aranyjárdék 4%	119.80
Magyar koronajárdék	97.85
Magyar vasuti kölcson aranyban 4,9%	121.—
Magyar vasuti kölcson ezüstben 2,9%	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	9675
Italmérsi jog megváltási kötvény	101.—
Horvát-szlavón földtehermentési kötvény	96.75

Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	161.50
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcson	140.—
Oszt. járadék papirban	101.20
Oszt. járadék ezüstben	102.—
Oszt. járadék aranyban	120.—
Oszt. korona járadék	101.40
Oszt. államsorsjegyek	140.—
Oszt. magyar bankrészevény	920.—
Magyar hitelbankrészevény	397.50
Oszt. hitelintézeti részevény	370.70
Oszt. magyar államvasuti részevény	368.50
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	358.60
Németbirodalmi márka	58.05
London vista	120.40
Párisi vista	47.80
20 márkás arany	11.79

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Sz. B. Lap. Kassa. Elvből csak olyan könyvet ajánlunk, amit magunk át olvastunk. Küldje be hozzánk s a legelőzékenyebben teljesítjük kívánságát.

A szerkesztő: feladta.

Dr. VUCSKICS GYULA.



Köszönet-nyilvánítás.

Wilhelm Ferencz neunkirchenei (Alsó-Ausztria) gyógyszerész urnak, — a köszvény és csusz elleni vértisztító thea feltalálójának.

Köszvény és rheuma tisztító.

Hogy a nyilvánosság elé lépek, azt azért teszem, mert legfőbb kötelességemnek tartom, hogy Wilhelm neunkirchenei gyógyszerész urnak, azon szolgálatáért, melyet nekem kínos csusz bántalmaim alkalmából vértisztító theájával tett, legforróbb köszönetemet nyilvánítsam; de egyuttal azért is, hogy mindazok figyelmét, kik hasonló kínos bántalmakban szenvednek, erre a kitünő hatású theára felhívjam. Képtelen vagyok arra, hogy még csak megközelítőleg is esetelbeszem átél szörnyű fájdalmimat, melyek teljes 3 éven át, minden legkisebb időváltozás alkalmával tagjaimat gyötörték s melyekre hasztalan kerestem gyógyírt s könnyebbülést a bádeni kénes fürdőkben. Ejeiken át álmatlanul hánykolódtam ágyamban, étvágyam észrevehetőleg csökkent, arcomról eltűnt az életkedv, de eltűnt testi erőm is. Es a fentebb említett thea 4 heti használata után nemcsak hogy tökéletesen megszabadultam fájdalmaitól, hanem ma, midőn a theát közel 6 hónapja, hogy nem iszom, tökéletes javulást érzek egész testemben. Személyes meggyőződésem alapján merem állítani, hogy mindazok kik hasonló kínos betegségeikben ezen theát választják gyógyszerül, áldani fogják annak feltalálóját: **Wilhelm Ferencz** urat.

Kiváló tisztelettel
Streitfeld főhadnagyú,
szül. Butschin grófné.

Kapható minden gyógyszerárban.

Nagyvárad-Szöllősi Gőzsörgyár.

Van szerencsénk a t. közönség figyelmébe ajánlani kitünően főzött, régen raktározott, tartós

László- és Márcziusi sörünket.

Örömmel jelenthetjük, hogy az idén gyárunkat nagyszabású építkezésekkel megnagyobbítottuk, minek következtében abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy oly *ízletes sört* állíthatunk elő, mely a tisztelt közönség igényeit teljesen kielégíti.

Továbbá hozzáfogtunk egy nagy

➔ jégkészítő telep ➔

létesítéséhez és rövid idő múlva abban a kellemes helyzetben leszünk, hogy a t. közönségnek *jéggel* is szolgálhatunk.

A nagyvárad-i vevőinknek a *sört házhoz szállítjuk.*

A megrendeléseket kérjük a *városi irodánkban Nagyváradon* vagy pedig egyenesen a gyárba *Pecze-Szöllőstre* (Nagyvárad mellett) intézni.

A t. közönség jóindulatába ajánlva magunkat

tisztelettel

Nagyvárad-Szöllősi Gőzsörgyár.